

לקחה טוב

פרשת וירא התשס"ט

יוצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מגושה צדקה שליט"א

הדלקת נרות שבת ניו יורק 4:20
 מוצאי שבת 5:49
 סוק"ש מג"א 8:37
 סוק"ש גר"א 9:13
 חצות 11:41

פנינים לפרשה

"ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לוי ועשי עגות"
 (יח, ו)
כתיב "קמח" וכתיב "סולת"? אמר רבי יצחק מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים יותר מן האיש (בבא מציעא פז). הוא אמר "קמח" והיא אמרה "סולת" (רש"י)

ולכאורה זה מעשה לסתור, שהרי היא עשתה "סולת" שזה יותר טוב מ"קמח"? ונתרץ בהקדם ביאור מאמר חכמינו ז"ל: "יהי ביתך פתוח לרווחה ויהיו עניים בני ביתך, ואל תרבה שיחה עם האשה" (אבות א, ה), מה השייכות בין מצות הכנסת אורחים לענין של 'אל תרבה שיחה עם האשה'? כי רגילות היא כאשר הבעל מזמין אורחים ואומר לאשה להכין מאכלים מסויימים, אזי האשה טורחת יותר ומוסיפה עוד כמה מיני מאכלים, באומרה שזאת בושה להכין רק אותם מאכלים וכיוצא בזה, והנה באמת כוונתה היא שיראה הבעל את רובה טירחתה וההוצאה שבדבר, ולא יזמין אורחים פעם אחרת, ולכן צריך הבעל לשתוק ולא לומר לה איזה מאכלים להכין, וממילא ישתוו שניהם, וזהו שאמר התנא "יהי ביתך פתוח לרווחה ויהיו עניים בני ביתך" אמנם 'ואל תרבה שיחה עם האשה' לומר לה איזה מאכלים להכין. ועל כן שאברהם אמר קמח ויהיא עשתה סולת שזאת יותר טוב, מכאן ראייה שהאשה צרה עיניה באורחים. (רבי משה סופר - שו"ת חתם סופר)

"ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל: ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא אחריו"
 (יח, ט-י)

לפי עניות דעתי יש לפרש המשך הפסוקים, בהקדים דברי רבינו בחיי פרשת וישלח (בראשית לד, א) 'ובמדורש בזמן שהאשה עומדת בתוך ביתה, מכפרת על ביתה, כשם שהמזבח מכפר על הארץ, הוא שכתוב (תהלים קכח, ג) "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך", כתיב הכא "בירכתי ביתך", וכתיב התם גבי מזבח (ויקרא א, יא) "ושחט אותו על ירך המזבח", אם עשתה כן, תעמיד בניו ראויים להמשח בשמן המשחה, שנאמר "בניך כשתילי זיתים", עד כאן.

ובזה יש לפרש, אברהם אבינו ענה ואמר "הנה באוהל" דהיינו, שמקויים "אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך", והיא אשה צנועה, ומשום הכי מן הראוי שיהיה שכרה "כעת חיה והנה בן לשרה אשתך", ויקויים בה סיפא דקרא "בניך כשתילי זיתים".

(רבי יעקב יחזקיה פיש - מטעמי יעקב)

"ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדני זקן"
 (יח, יב)
 גדול השלום שאף הקדוש ברוך הוא שינה בו, דמעיקרא כתיב "ואדוני זקן", ולבסוף כתיב (בראשית יח, ג) "ואני זקנתי" (יבמות סה):
 אף שבאמת היה אברהם אז כבן מאה שנה, ואין בדברים אלו של שרה שום עלבון ושום פגם, והאם יקפיד חלילה אבינו על דבריה אלה, ומכל מקום שינה הקדוש ברוך הוא, ולמדנו בא שגדול השלום, שאף במקום כזה שלא תהיה שום קפיידא וכעס, גם שם צריך לעשות מה למען שיהיה שלום גמור, ומאחר שמאברהם אבינו ושרה אמנו צריך היה להבנות כל בית ישראל, גם מבטא זה, שאחוז הפגיעה שבו הוא דק מן הדק, אחד מאלפי אלפים, גם הוא יש בו נזק להשלום הגמור והאחדות הגמורה.

ומזה עלינו להתלמד עד כמה צריכה להיות הזהירות שבין האדם לחבירו, ומה גם בבני אדם שנושאים ביחד עול ציבורי, ואינו מספיק אם אין קטטות ומחלוקת, אלא צריך להשתדל להרבות השלום האמיתי, כי גדול השלום, גדול בכמות ובאיכות גדול מאוד בהיקפו, והקצוות רחוקים זה מזה מאוד, והמדריגות רבות ושוונות לאין תכלית, וכל יותר שיגדל השלום, יגדל כלי המחזיק ברכה.
 (רבי ישראל יעקב לובנצנסקי - עקבי ישראל)

"ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה ויאמר לא כי צחקת: ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם"
 (יח, טו-טז)

"ויקומו" - לשון זריזות. ללמד, מאחר ששמעו המלאכים איך שכחשה שרה, נעשה להם המקום צר, ולא יכלו להתעכב יותר אף לרגע, כי המלאכים שהם רוחניים, אינם יכולים לסבול אף שמץ של שקר!
 (רבי ישראל מאיר הכהן מראדין - על התורה)

"ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדם"
 (יח, טז)

מה משמעותה של המלה "משם"? אלא, משראו המלאכים את גודל צדקותו ומידת הכנסת האורחים של אברהם אבינו, ובעת ובעונה אחת נזכרו בגודל רשעותה של סדם - נתגברו בהם הכעס והקיטרוג כלפי סדם פי כמה וכמה...
 לפיכך אמר הכתוב: "ויקומו משם האנשים" - משם, מביתו של אברהם אבינו, נתגברה בהם

ההשקפה, כי יש להשמיד את סדם - "וישקיפו על פני סדם" - כפי שאמרו חכמינו (שמות רבה מא, א): 'כל מקום שנאמר השקפה - לרעה'. (רבי מאיר זן פלוצקי - כלי חמדה)

"וד' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה"
 (יח, יז)
"אשר אני עושה" - ...ואשמיד את הבנים ולא אודיע לאב שהוא אהובי (רש"י)

ולכאורה תמוה האם הם בניו? ולהמבואר בדברי האר"י ז"ל מובן היטב, על פי מה שכתב, כי נשמת ישראל נפלו בסיטרא אחרא מחמת חטא אדם הראשון, ונתגלגלו בדור המבול, ולא נתקנו, והביא הקדוש ברוך הוא עליהם מבול, ואחר כך נתגלגלו בדור הפלגה, וגם לא נתקנו כדברי, והפיצם, ואחר כך נתגלגלו באנשי סדם, וגם לא נתקנו כדבעי, עד שגלו במצרים, ושמה נזדככו בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, ויצאו בכל אורם וקדושתם, ולפי זה הדברים מאירים דבאנשי סדם היו שם מנשמת ישראל, ואברהם אבינו הוא שורשיו. (רבי נחום פרנק - דברי נחום)

"ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה"
 (יח, יט)

פירש"י ז"ל - בחזרתו פרע הקפותיו צריכים להבין, וכי לא ידע הקדוש ברוך הוא מעשיהם, ומה היה צריך לירד על זה? אך הכוונה הוא כך, כי השם יתברך רוצה רק בתשובת רשעים, וכאשר מתקרב השם יתברך לראות מעשה בני אדם, אז תוסף קדושה בעולם, וממילא על ידי זה מתקרבים הבני אדם להשם יתברך, ונתעורר על ידי זה הרהורי תשובה על ידי הפחד והבושה, ולזה אמר הקדוש ברוך הוא "ארדה נא ואראה", ואם לא יעשה תשובה אחר התקרבות זה, אז "הכצעקתה הבאה עלי אעשה", ודי למבין.
 (רבי מאיר יחיאל הלוי - מאיר עיני חכמים)

"חללה לך מעשת כדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע חללה לך השפט כל הארץ לא יעשה משפט"
 (יח, כה)

להבין כפילות הלשון, הוא, דיש שני מיני צדיקים בעולם: האחד מי שהוא צדיק טוב בעיני ה' ואדם, ומי שטוב לשמים לבד

(קידושין מ.), המין השני מי שהוא רק לפני בני אדם אשר יראה לעינים לצדיק יחשב, אבל ה' יראה ללבב יודע כי מלא מרמות ותוך. וזהו שנשא אברהם אבינו בחן שפתינו, "להמית צדיק" אמיתי "עם רשע", חלילה לך גם מבלעדי תפלתו, "והיה כצדיק" מי שהוא רק בדמיון לצדיק בעיני האדם (ולכן אמר בכ"ף הדמיון), שוה בעונש לרשע, הגם כי שורת הדין הן הוא, אבל "חלילה לך" מחמת חילול שמו הגדול, כי יאמרו כל הבריות השופט כל הארץ לא יעשה משפט", לפי שבעיניהם לצדיק ובר לבב יחשב (ואין בפירושו רש"י).

(רבי משה יהודה ליב זילברברג – שו"ת זית רענן)

"ויתמהמה ויחזיקו האנשים בידו וביד אשתו וביד שתי בנותיו בחמלת ד' עליו ויצאהו מחוץ לעיר"
(יט, טו)

"ויתמהמה" – כדי להציל את ממונו (רש"י) הדגישה התורה את זה, כדי ללמדנו מוסר השכל, דהרי כל הטעם שלוט נתיישב בסדום, היה בשביל תאוות הממון, וכמו שכתוב לעיל (בראשית יג, ז): "וישא לוט את עינו וירא את כל כיכר הירדן כי כולה משקה וגו'", ואף על פי כן לא הצליח להציל כלום מכל רכושו, והרי זה כעין מה שאמרו חכמינו ז"ל (סהנדרין קיב). לגבי עיר הנידחת: 'אמר רבי שמעון: מפני מה אגרה תורה נכסי צדיקים שבתוכה יאבדו? מי גרם להם שידורו בתוכה – ממונם, לפיכך ממונם אבד', ועיין שם.

(רבי יעקב קמינצקי – אמת ליעקב)

"ויאמר אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי"
(כ, יא)

מה באה ללמדנו שלילה מכופלת זו "רק אין"? אלא, מלמד שראה אברהם אבינו בארץ פלישתים, בגרר, הרבה דברים יפים: תרבות, טכניקה, אמנות מפותחת ושכלולים מקיפים. רק נכס אחד חסר לאנשי המקום: "יראת אלקים". ובמקום שאין יראת שמים, אפילו יש בו הרבה כנים ערכיים יפים, יש בהחלט יסוד מוצדק לפחד לו, מפני "והרגוני".

(רבי אלחנן בונם וסרמן – מפי השמועה)

פעמיים הוזכרה בפרשה "יראת אלקים", שלא הוזכרה מקודם בתורה, האחד – "רק אין יראת אלקים במקום הזה" השני – כי עתה ידעתי כי יראת אלקים אתה" (בראשית כב, יב). מה סיבת הדבר ומה פירוש ההדגשה: "עתה ידעתי" ולא מקודם, הרי מי שמתלונן שאין יראת אלקים במקום הזה, סימן שיש לו יראת אלקים?

אלא אדרבה, זוהי הכוונה: מביקורת על אחרים שאין להם יראת אלקים, אין עוד שום ראייה על יראת אלקים של עצמו, וכך טבעו של האדם שמבקר מומי אחרים, ויש שאינו מרגיש שהוא בעצמו חרוק משלימות. אך שאני אברהם אבינו, הוא שמתגבר על רגשותיו הטבעיים, הוא שמוסר את בנו כאשר ציווה ה', זהו הסימן – "עתה ידעתי כי יראת אלקים אתה", אבל לפני כן עדיין אין ידיעה, לכן דברי אברהם שאין יראת שמים בפלישתים מחייבים את עדות הכתוב על אברהם "עתה ידעתי".

(רבי יונה מרצבך – עלה יונה)

"ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק"
(כא, ג)

נראה לבאר את כפילות הלשון את שם בנו הנולד לו, אשר ילדה לו שרה, כי אלו טעמים הם לקריאת השם יצחק, ושלושה טעמים הם: א. – "את שם בנו" – רוצה לומר בשם שנכון בשבילו עוד טרם נוצר בבטן, וציווה לו הקדוש ברוך הוא לאברהם לקרוא את שמו יצחק (ראה בראשית יז, יט, וברש"י בשם ויש אומרים): ב. – "הנולד לו" – על שם "ויפול אברהם על פניו ויצחק" (בראשית יז, ז): ג. – "אשר ילדה לו שרה" – על שם "ותצחק שרה בקרבה וגו'" (בראשית יח, יב), ורמז כאן לצחוקו של אברהם וצחוקה של שרה, שבשבילם נקרא יצחק, וזהו שאמר "הנולד לו, אשר ילדה לו שרה".

(רבי משה לייב שחור – אבני שהם)

"וימל אברהם את יצחק בנו בן שמת ימים כאשר צוה אתו אלקים, ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו: ותאמר שרה צחק עשה לי אלקים כל השמע יצחק לי"
(כא, ד-ו)

וקשה מה שייכות ודביקות הפסוקים זה לזה?

נראה לבאר דאמרינן בגמרא (נידה לא, ז): "ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה? כדי שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבין", פירוש מפני שהיא טמאה נידה. ומצינו בגמרא בשופעת דם מתוך שבעה לאחר שבעה שהיא טמאה, לחד מאן דאמר. ואם כן הכי קאמר קרא "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמת ימים כאשר צוה אתו אלקים, ואברהם בן מאה שנה" (בראשית כא, ד), אם כן מוכח שחזרה לנערותיה כנייל, והיתה בחזקת דמים ואפילו הכי לא ראתה, "ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים", שצויה לטול לשמונה כדי שלא אהיה עצבה, אבל אם ראתה בשמיני היתה עצבה, משום ששופעת מתוך שבעה כנייל.

(רבי אברהם אבלי גומבינר – שמן ששון)

"ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו"
(כא, ה)

לכאורה קשה, דהך קרא הווה ליה להקדים תיכף אחר קרא ד"ותלד שרה לאברהם בן לזקוניו" (בראשית כא, ב), ולמה נטר הכתוב למכתב הך קרא אחר קרא ד"וימל אברהם". ונראה שבא הכתוב להגדיל הניסיון של המילה שמל את יצחק בנו אף שהיה אברהם בן מאת שנה, והיה רחוק מאוד שיוליד אחר כך בניס אחרים, דלית יצחק גופא היה על פי דרך הנס, כמו דכתיב (בראשית יז, ז): "הלבן מאה שנה יולד", ואף על פי כן לא לזה, ומל את יצחק בנו יחידו כדי לקיים ציווי ה'. (רבי שלמה הכהן מוילא – בנין שלמה)

"ותאמר שרה צחק עשה לי אלקים כל השמע יצחק לי"
(כא, ו)

"יצחק לי" – ישמח עלי. ומדרש אגדה (בראשית רבה כג, ח): הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום, הרבה תפילות נענו עמה, ורב שחוק היה בעולם (רש"י)

ונראה לי הכוונה, דהשגחה פרטית היא תוכל לנחם האדם מכל מקרה רע, כיון שאנו רואין שהקדוש ברוך הוא משגיח בעולם על כל הנעשה, יוכל כל אדם לידע כי כל מה דעבד רחמנא לטב עביד, ולסמוך על אבינו שבשמים, ובה יוכל להמתיק את כל המקראיים המקרות, וגם מחזק לאדם

תקוותו שה' יעזור ויושיע לו ויהפוך הרעה לטובה, וזה על ידי הנס שנעשה לשרה, שראה כל העולם שהקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו, בהשגחה פרטית, ועל ידי זה היה רוב שמחה בעולם, וגם הרבה עקרות נפקדו על ידה, וגם שאר עקרות נתחזקו בטחונם בה', והיינו שגם הם כאילו נפקדו כבר.

(רבי משה שיק – מהר"ם שיק)

"ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק"
(כא, ז)

דרשה צמר ופשתים (משלי לא, יג) בין יצחק לישמעאל, ואמרה "גרש האמה הזאת ואת בנה" (תנחומא חיי שרה, ד)

והוא תמוה, ועיין בתכלת מרדכי. ונראה דהנה רש"י פירש שהיה מריב עם (ישמעאל) (יצחק) על הירושה, ויוצאים בשדה נוטל קשתו ויורה בו חצים. וכבר כתבו המפרשים, דהריגת קין להבל היתה גם כן בשביל הירושה, שהיה הוא אחד היורש, ולזה חששה שרה שלא יהרוג ישמעאל את יצחק כאשר ניסה בקשתו.

ונודע מה שכתב האר"י ז"ל דאיסור כלאים צמר ופשתים, הוא משום דקין הביא מפרי האדמה שמשם הפשתן, והבל הביא מבכורות צאנו שמהם צמר, ואין לערבם. וזה שאמר "דרשה צמר ופשתים", שהוא בשביל הריגת קין להבל, ולכן אמר "גרש וכו'".

(רבי משה ישראל פלדמן – שם ישראל)

"ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם"
(כב, א)

והקשור, הא היה הניסיון גדול יותר ליצחק מלאברהם, ועיין במדרש (בראשית רבה פרשה נה). ונראה לבאר, כי יצחק נתגדל על ברכי אברהם, ומקטנותו שם על לבו אהבה לה' בכל לבבו ונפשו אפילו נוטל את נפשו, ובמחשבה זו נתגדל, ולא היה חידוש כל כך שמסר נפשו לה' כאשר ציווה, אבל אברהם נתגדל על ברכי תרח אביו, ומעצמו הכיר בוראו ועלה מעלה בקודש עד שבא למדריגה זו שמסר בנו יחידו לה', ולכן היה הניסיון גדול יותר הרבה מאצל יצחק.

(רבי אברהם שמואל בנימין סופר – כתב סופר)

"וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמרו ויקח את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים"
(כב, ג)

"ויקח את שני נעריו איתו" – ישמעאל ואליעזר (רש"י)

וקשה מנא ליה לרש"י זה, ובפרט שישמעאל כבר גורש? אבל בפרקי דרבי אליעזר (פרק לא) מביא איך ששני אלה ציפו לירושה, ואמרו: עכשיו ממית אברהם את יצחק, וכל אחד ואחד חשב את עצמו כיוורש, זה בתור בנו הבכור, וזה כבן משק ביתו אחרי שישמעאל גורש.

ונראה דהוציאו כל זה ממה שנכתב בפסוק: "את שני נעריו", הלא אפילו אם היה כתוב רק: 'ויקח את נעריו', היה מספיק, ובפרט שמיעוט רבים שנים? על כרחך דורשים אנו בכל מקום שנכתב "שני", שהם שווים לגמרי (עיין יומא סב, ז), ואם גם כן פה "שני נערים", השווים לגמרי בדעתם.

(רבי יונה מרצבך – עלה יונה)

"ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם" (כב, ה)

יספר בזה, כי נבדל הניסיון הזה מכל מה שעשה אברהם עד הנה, שכל מה שהלך עד הנה בדרכי ה' וישמור משמרתו ומצוותיו, היו מצוות שלא היו נגד שיכלו, וכל מצוה שעשה, היה עושה בפרהסיא לעיני רואים למען דעת כל עמי הארץ את ה', "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (בראשית יח, ט).

לא כן מצוה זו שהיה נגד שיכלו, שעד הנה דרש ויכוח נגד עבודה זרה, שהיו מקריבים זבחין אדם, ויכוח אותם כי לא ירצה ה' בתועבות כאלה, וכי אין תועבה גדולה בעיני ה' כשפיכת דם, כמו שכתוב (דברים יב, לא) "כי כל תועבת ה' אשר שנה עשו לאלהיהם כי גם את בניהם וכו' ישרפו באש לאלהיהם".

ועתה כאשר הגיעתו המצוה הזאת שהיא נגד השכל ונגד דרכי ה' הטובים, לא רצה לעשות מעשה זה לעיני נערי, (שלפי דעת חכמינו ז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק לא) היו אליעזר וישמעאל), כי בוש מלפניהם לעשות מעשה שעד עתה היה זה תועבה בעיניו, ולא רצה שילמדו לעשות כזאת, ועל כן הסתיר הדבר מהם, ואמר "ונשתחוה ונשובה אליכם".

וזה היה שורש גדול בניסיון הזה, שעשה מצוה ה' שהוא נגד שיכלו ונגד היושר והצדק ודרכי ה' הטובים, ובכל זאת לא הרחיק אחרי ה'.

(רבי מאיר לייבוש – המורה והמצוה)

"ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלה: ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה לעלה בני וילכו שניהם יחד" (כב, ז-ח)

אפשר לומר שכך אמר יצחק לאברהם אביו ע"ה: עד עכשיו שחבתי אשר אני בעצמי אהיה העולה, אבל עכשיו שהנחת עלי האש והעצים, מוכח שאין ככוונתך להקריב אותי, כי אסור לעבוד עבודה בקדשים משום "לא תעבוד בבכור" (דברים טו, יט), אם כן "ואיה השה לעולה"?

ועל זה השיב לו אברהם אביו ע"ה "ה' יראה לו השה", ופירש רש"י ז"ל: כלומר יראה ויבחר לו השה שם אצל המזבח, ועד שנגיע שמה אינך קדוש. וכן מצינו בגמרא (פסחים טו): "והא קעביד עבודה בקדשים? כהלל, דתניא אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו, אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה וסומך ידו עליה ושוחטה".

(רבי שמואל יוסף רבינוב – דברי שיר)

שמעתי לפרש שכוונת הפסוק כאן על מה דאמרנו בפרשת תולדות (רש"י בראשית כה, יט) שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, מה עשה הקדוש ברוך הוא? צר קלסתו פניו של יצחק דומה לאברהם, והכל מעידין שאברהם הוליד את יצחק.

והשתא, כשאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם אביו לשחוט את יצחק בנו, חשב יצחק בלבו אולי אמת הוא מה שאומרים ליצני הדור, שאלמלא שהאמת היה אתם, האידך יכול להיות שאבי אברהם ישחוט אותי? ועל זה כשהלכו בדרך כתיב "ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אביי", והוא כפל לשון ומיותר, דלא כתיב מה שאמר לו במאמר הראשון, אלא ששאל יצחק את אברהם אביו, "ויאמר אביי" אמת הדבר הוא

שאתה אבי וליצני הדור הם השקרנים: ויאמר לו "הנני בני", פירוש אביך אני. וזהו "ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעולה", דהיינו ששאלו יצחק האידך יכול להיות שהאב יכול לשחוט את בנו? ועל זה השיב לו, "אלהים יראה לו השה לעולם בני". וראיתי בספר אמרי שפר שפירש על מה שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם לעקוד את יצחק, שהוא כדי שיראו ליצני הדור שהקדוש ברוך הוא מנסה אותו בכך, נמצא שבדאי אביו הוא, שאם לא כן מה ניסיון איכא? וזה שאמר לו אברהם "לעולה", מה שאמר לי הקדוש ברוך הוא להביאך לעולה "בני", כדי שידעו כולם שאני אביך, שאם לא כן מה ניסיון איכא. (רבי חיים רוזנברג – שארית חיים)

הליכות והלכות

מהלכות ביקור חולים

מצוה לבקר אדם חולה, שכן מצינו באברהם אבינו שהקב"ה ביקרו (פרי וירא) - קרובים וידידים הרגילים לבקרו תמיד, נכנסים מיד שנחלה. אולם אחרים נכנסים רק לאחר שלושה ימים, בכדי שלא יחתם עליו שם "חולה". אך אם ח"ו החולי קשה אז כולם נכנסים מיד.

עיקר מצוות ביקור חולים היא כדי לעזור לחולה, לסעדו או לסייע במציאת רופא טוב או לנקות לחולה את כליו וכדומה. וכן לבקש עליו רחמים מהקב"ה שירפאהו, ואם ביקר את החולה ולא התפלל עליו הרי שלא קיים את המצוה. ולכן אמרו חז"ל: אין מבקרים חולה לא בשלוש השעות הראשונות של היום כיון שאז כל חולה מרגיש יותר טוב וחוששים שמה לא יבקש רחמים כמו שצריך, וכן לא יבקר את החולה בשלוש השעות האחרונות של היום. כיון שאז מכביד החולי ועלול להתייאש. אלא יבקר באמצע היום. אולם אם אין זמן אחר, ודאי עדיף לבקר החולה בכל עת מאשר לא לבקרו כלל.

אם מבקש רחמים ומתפלל על החולה לפניו, יכול לבקש בכל לשון ושפה שיחפוץ, כיון ששכינה שורה כנגדו.

אולם אם אין מבקש על החולה בפניו, יבקש אך ורק בלשון הקודש, כמו כן יכליל את החולה עם שאר חולי עם ישראל וכך תישמע תפילתו יותר וזוה הנוסח: "בתוך שאר חולי ישראל". ואם בשבת, אזי יוסיף "שבת היא מלזועק ורפואה קרובה לבוא", ורחמי מרובים ושבתו בשלום,

כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא וביחוד אם החולה הינו תלמיד חכם.

המטפל בחולה ומשתדל להחזירו בתשובה, נברא בזכותו מלאך מליץ טוב וגורם לו שינצל ממידת הדין הקשה וגואלו משחת וגורם לו חיים, שנאמר "אשרי משכיל אל דל" (תהלים מא). ואם יש לחולה אפשרות, יזכר לו לתת צדקה לכפרה, שצדקה תציל ממות ומכל מיני מחלות.

חז"ל הפליגו בגודל המצוה של ביקור חולים ובין השאר אמרו: כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנום, וגם יש לו שכר בעולם הזה שישמרהו מיצר הרע ומן היסורים.

ולסיום מעשה בר' עקיבא שחלה אחד מתלמידיו, ולא נכנסו תלמידי חכמים לבקרו,

בא ר' עקיבא לבקרו. וניקה את הבית וכיבדו. אמר לו: רבי, החייתנו! יצא ר' עקיבא ודרש: כל שאינו מבקר את החולה כאילו שופך דמים - שיכול לעזור לו בכסף, בתרופות ובעצות טובות. (מקורות: אהבת חסד לח"ח ושו"ע)

מעשה חכמים

הלך ר' אייזיק בין עצי היער והנה איל נאחז בסבך בקרניו. ממש כך.

לפנינו סיפור מדהים ממנו אפשר ללמוד שהאיל שהזדמן לאברהם בעת שהלך לעקוד את יצחק בנו, מזדמן במהלך הדורות גם לבניהם של אברהם ויצחק, שליבם שלם עם המקום, והם מחפשים איל כדי לקחת מקרניו שופר לתקוע בו בראש השנה.

רבי יצחק אייזיק רוט זצ"ל, שמסר את נפשו בתקופת השואה על קיום מצוות, סיפר שכאשר שהה בסיביר, בתקופה שלפני השואה, והגיע ראש השנה, נדברו ביניהם היהודים להתפלל במנין ביער, הרחק מעיניהם הבולשות של הבולשביקים.

רבי אייזיק שהיה בקי בנוסח התפילה, הצליח להביא עמו מחזורים, והתכבד להיות הבעל-תפילה. ברם, מהיכן משיגים שופר בסיביר? הרי בכל האיזור ההוא אי אפשר היה למצוא בעלי קרן ממיני הבהמה, ואיש מבין הגולים לא הביא עמו שופר.

מחשבה זו הטרידה את מנוחתו של רבי אייזיק, והוא ביקש מה' שיזכהו בתקיעת שופר כדת וכדין.

והנה, 24 שעות לפני התקדש יום הדין, מהלך רבי אייזיק בשבילי היער, תפוס בשרעפיו, ולפתע הוא רואה את המקום מרחוק, והנה קרן של איל נאחז בסבך היער.

אבל ממש כך: איל שהסתבך עם קרניו בתוך העץ, ולא יכול היה להשתחרר מן הסבך, עד שהגיע רבי אייזיק למקום, ושיחררו, ונטל את הקרן.

מי שלא ראה את שמחתו של יהודי זה למראה המציאה הנדירה, לא ראה שמחה מימיו. היה זה ממש כאילו יצאה פיסת יד משמים והניחה את הקרן למרגלותיו, וכמי שבת-קול יוצאת משמים ואומרת: הא לך רבי אייזיק שופר כשר, ותקע בו לפני בראש השנה....

תקיעות הפותחות שערי שמים

בני תחבורה איתרו בעל מלאכה יהודי שהתקין והקציע את הקרן ועשה ממנה שופר לכל דבר.

אמרו, מי שלא שמע את התקיעות שתקע רבי אייזיק בסיביר באותו ראש השנה, לא שמע תקיעות מימיו...

והיו אותן תקיעות של אסירי עוני וברזל, הולכות והודפות את המקטרגים, פותחות שערי שמים, ועולות עד רום רקיע, וקושרות כתרים למלך מלכי המלכים הקב"ה.

אילו היה הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב עמנו, בודאי שהיה נוטל את השופר ההוא, ואת התקיעות שיצאו ממנו, והיה מריע וזועק, תוקע ומייבב, עד שהיה מפיל את כל המחיצות בינינו ובין אבינו שבשמים, משתיק

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה.
נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

שהוא מידת הרחמים בלבד. מה ההסבר בזה?
הרב דוד יצחק נבנצל זצ"ל בספרו 'דודאי יצחק', מסביר שכידוע בתחילה ברא ה' את העולם במידת הדין, ומשראה שהעולם יוכל להתקיים כך, שיתף את מידת הרחמים. וכל זה, כששם השם לא הזכיר על ידי האדם, אלא התורה כתבתו.
אבל כשהאדם בעצמו הזכיר כבר את שם השם, וכמו שנאמר פרק ד' פסוק א' שחיה אמרה, לאחר שילדה את קין, "קניתי איש את ה'", כאן אפשר כבר להזכיר רק את מידת הרחמים, כי רק בכוחו של האדם להפוך את הכל לרחמים!
השי"ת רק שיתף רחמים בדין, אולם כשהגיע האדם, והזכיר את שם השם, כאן כבר הופך הכל לרחמים!
והכל אירע בראש השנה, שהרי כידוע חטאו של האדם ולידת קין היו ביום זה.
ללמדנו לדורות, שביום זה נוכל להשיג רחמים אמת השם יתברך.
(ברכי נפשי עמ' ריג-ריד)

כך אמר השי"ת לשרה: אם בראתי אותך יש מאין, הרי ודאי שאוכל להפוך ולשנות את טבעך כדי שתוכלי ללדת.
ובאמת יש להסביר את הצחוק של שרה אמנו, ועל מה ולמה צחקה. וראיתי בספרנו שהסביר ששרה חשבה שההבטחה שיצאה מפי המלאך היתה 'ברכת נביא בלבד, כענין אלישע, לא נבואה ושליחות האלוקים יתברך', וסברה בדעתה שכדי להשיב לה את הבחורות, אחר שכבר היתה זקנה, אי אפשר להשיג דבר זה בברכתו של נביא, כי 'הרי הוא כתחיית המתים, שלא תהיה זולתי במצות האלוקים פרטית, או בתפלה משגת חן מאתו'. לשון הספורנו.
השי"ת רק שיתף רחמים בדין, אולם האדם הופך הכל לרחמים!
עכ"פ למדנו שבכוחה של תפילה להפוך אשה זקנה למצב שבו תוכל ללדת! בתנאי אחד, כפי שכותב הספורנו, שתהיה זו 'תפילה משגת חן מאתו'. דהיינו, שהתפילה תצא מפיו של אדם המוצא חן בעיני השי"ת.
וכיצד מוצאים חן בעיני השי"ת? – על ידי וויתור והתגברות על המידות! זו אחת הסגולות הבדוקות למציאת חן!

את כל המקטרגים, בוקע רקיעים ומחיש גאולתן של ישראל.
הגו בעצמכם; יהודים סחופים ודחופים, נתונים למרמס, עובדים מאור ראשון עד חשיכה, מוצאים לעצמם זמן ומקום להתפלל במנין ולתקוע בשופר.
אם היה הדבר נודע לממונים, אילו היה חש לכאן המפקד האמיתי, כי אז היו צפויים לעונש כבד, כמו שלילת מנת הלחם היומית ומאסר בקור מקפיא.
עונשים שכאלה פגעו בבריאותם של אנשים, ובסופו של דבר הם שילמו על כך בחייהם. כמה קל היה בסיביר לקפח חיי אדם, וקיום מצוות היהודית היתה עילה מספקת לכך.
אבל שום דבר לא עמד לנגד הבנים הללו בבואם לקיים מצוות אביהם שבשמים.

'אם בראתי אותך יש מאין, הרי ברור שאוכל לשנות את טבעך כדי שתוכלי ללדת'
שמעתי מהמשגיח מרן הגה"צ רבי יחזקאל לוונשטיין זצ"ל, שהאריך פעם בשיחתו אודות דברי המדרש המסביר את תוכחת השי"ת לשרה על פי משל.
למה הדבר דומה, לאדם שהביא שני גושי זהב לצורף וביקש ממנו שיעשה מהגושים הללו שרשרת זהב, ועשה הצורף כדבריו. לאחר זמן נקרעה השרשרת, והאיש פנה שוב אל הצורף ושאל אותו האם יש באפשרותו לתקן את השרשרת.
אמר לו הצורף: שוטה שכמותך, אם יכולתי להתיק את גושי הזהב המקוריים, ולעשות מהם שרשרת, על אחת כמה וכמה שבכוחי לתקן את השרשרת שנקרעה!

שבת שלום ולמוד מהנה!!!

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה.

כשהאדם מוותר מעצמו, ואינו עומד על שלו, ומקריב עצמו למען הזולת, הוא זוכה לחן בעיני הקב"ה, והוא-הוא המפתח הראשי לקבלת תפילותיו בשמי-שמים, תפילות שבכוחן להפוך את הטבע.
ובכוחה של מציאת-החן להפוך את מידת הדין, לרחמים. ובכלל, זה הוא כוחו של בן-אדם, המסוגל לעקור את הדין, ולהופכו לרחמים. זאת למדנו מהשינוי בשמו של השם יתברך בתחילת ספר בראשית.
תחילתה של התורה פותחת במלים 'בראשית ברא אלקים', וכך עד סוף הפסוקים המתארים את בריאת העולם נאמר רק התואר 'אלקים'. מפרק ס' פסוק ד', שיתף ה' את מידת הרחמים, ואז נאמר "ה' אלקים". ברם, מפרק ד' פסוק א' נאמר רק 'השם',

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כ השון	יט השון	יח השון	יז השון	טז השון	טו השון	יד השון
רבי מרדכי שרעבי זקן המקובלים ב"ם	רבי ישועה עמייה מחכמי פורת יוסף	רבי רפאל ברוך מולידאני מנח"ם קצור שלהן עירן רבי נחום פרצוביץ ראש ישיבת מיר	רבי בנימין זאב חשין מוקני החסידים ב"ם	רבי חיים פינמו השני הרב אליעזר מנחם מן שך ר"י פונובין	רבי אברהם ישעיהו קרליץ החזן א"ש רבי לייב בעל יסורים	
שקיעה 4:35						שקיעה 4:40

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה